

УМОВИ ТА ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА ДІЯЛЬНІСТЬ БІЗНЕС-СТРУКТУР

©2024 БУТ-ГУСАІМ О. Г.

УДК 330.341:65.012.23 (043.3/.5)
JEL: F01; F60

Бут-Гусаїм О. Г. Умови та вплив глобалізаційних перетворень на діяльність бізнес-структур

Дослідження присвячене аналізу того, як глобалізаційні процеси впливають на різні аспекти ведення бізнесу. Новизна дослідження полягає в кількох ключових аспектах: вперше визначено та розмежовано поняття передумов глобалізаційних перетворень, чинників та явищ, зроблено їх детальний опис із використанням останніх статистичних даних світового розвитку. Систематизовано глобалізаційні явища та чинники за позитивними та негативними наслідками впливу на соціально-економічний розвиток. Досліджено наслідки впливу глобалізаційних перетворень для бізнес-структур, зокрема на інноваційний розвиток, автоматизацію процесів, удосконалення логістики, вдосконалення комунікацій, менеджменту, розширення ринків збуту. У результаті дослідження систематизовано підходи до розуміння глобалізації як багатогранного процесу, який охоплює соціально-економічні, політичні, технологічні та культурні аспекти суспільства. Проаналізовано ключові передумови глобалізації, включно з розвитком інформатизації, впровадженням нових технологій, політичними змінами та економічною інтеграцією. Виявлено, що ці чинники уможливають взаємозалежність та інтерактивність на глобальному рівні, сприяючи зближенню різних національних систем. Зроблено висновки про двоякий вплив глобалізації: з одного боку, вона стимулює економічну інтеграцію, вільний рух товарів та послуг, розвиток технологій, підвищення продуктивності економік, обмін культурами та розвиток інтелектуального капіталу; з іншого – призводить до економічних нерівностей, негативного впливу на місцевих виробників, екологічних проблем, політичних конфліктів та втрати культурної унікальності. У дослідженні також охарактеризовано вплив глобалізації на бізнес, включно з інноваціями, цифровізацією, автоматизацією процесів, розширенням ринків, упровадженням омніканального ритейлу, оптимізацією логістики, зниженням витрат доставки, а також розвитком нових форм фінансування та сучасних підходів до менеджменту.

Ключові слова: глобалізація, трансформації, бізнес-структури, цифровізація, інновації, логістика, менеджмент, комунікації.

Рис.: 4. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 45.

Бут-Гусаїм Олександр Геннадійович – аспірант кафедри міжнародного менеджменту та інновацій, Інститут економіки та менеджменту Національного університету «Одеська політехніка» (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: Alexandr.but.gusaim@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1920-3890>

UDC 330.341:65.012.23 (043.3/.5)
JEL: F01; F60

But-Gusaim O. H. Conditions and Impact of Globalization Transformations on the Activities of Business Structures

The study is devoted to the analysis of how globalization processes affect various aspects of doing business. The novelty of the study lies in several key aspects: for the first time, the concept of preconditions for globalization transformations, factors and phenomena is defined and differentiated, their detailed description is made using the latest statistical data of world-wide development. Globalization phenomena and factors are systematized by both the positive and negative consequences of impact on socioeconomic development. The consequences of the impact of globalization transformations on business structures, in particular on innovative development, automation of processes, improvement of logistics, improvement of communications, management, expansion of sales markets, are studied. As a result of the study, approaches to understanding globalization as a multifaceted process that covers the socioeconomic, political, technological, and cultural aspects of society are systematized. The key preconditions for globalization, including the development of informatization, the introduction of new technologies, political changes and economic integration, are analyzed. It is found that these factors enable interdependence and interactivity at the global level, fostering the convergence of different national systems. Conclusions are drawn about the twofold impact of globalization: on the one hand, it stimulates economic integration, free movement of goods and services, development of technology, increase in productivity of economies, exchange of cultures and development of intellectual capital; on the other hand, it leads to economic inequalities, negative impact on local producers, environmental problems, political conflicts and loss of cultural uniqueness. The study also characterizes the impact of globalization on business, including innovation, digitalization, process automation, market expansion, the introduction of omnichannel retail, logistics optimization, reduction of delivery costs, as well as the development of new forms of financing and modern approaches to management.

Keywords: globalization, transformations, business structures, digitalization, innovations, logistics, management, communications.

Fig.: 4. **Tabl.:** 5. **Bibl.:** 45.

But-Gusaim Oleksandr H. – Postgraduate Student of the Department of International Management and Innovation, Institute of Economics and Management of the National University "Odesa Polytechnic" (1 Shevchenko Ave., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: Alexandr.but.gusaim@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1920-3890>

Основні цілі глобалізаційних перетворень, визначені у 2016 році Порядком денним ООН-2030, конкретизують концептуальні засади економічного розвитку шляхом визначення якісних підходів до територіальної організації, міжнародної взаємодії, розвитку міст і громад, їхньої ролі в об'єднанні спільнот [1]. Вкрай важливою складовою частиною системи економічного розвитку на період до 2030 р. є врахування зростаючої ділової активності бізнес-структур. У резолюції Конференції в Ріо-де-Жанейро «Future We Want» від 2012 р. [2] вказується, що «можливості для людей впливати на власне життя і майбутнє, брати участь в ухваленні рішень і висловлювати свої думки є фундаментальними для економічного розвитку». З огляду на стрімкі зміни у світовій економіці, появу нових технологій і зростання міжнародної інтеграції, бізнес-структури зазнають значних трансформацій. Розуміння цих змін є критично важливим для розробки ефективних стратегій управління, інноваційного розвитку, оптимізації логістики та розширення ринків. Отже, дослідження вносить вагомий внесок у теорію та практику управління бізнес-структурами в умовах глобалізації.

Специфіка цієї проблеми виявляється в недостатньому розумінні зв'язків між глобалізаційними процесами та їх безпосереднім впливом на різні аспекти бізнесу.

У вітчизняній і зарубіжній літературі комплексних досліджень впливу глобалізаційних перетворень на діяльність бізнес-структур вкрай мало. Проте в дослідженні впливу глобалізаційних процесів на економічні процеси виділяються праці таких авторів, як: Т. Flew, який розглядає вплив політичних процесів на глобалізацію [7], J. A. Scholte, який надає критичний аналіз концепції глобалізації [8], та J. E. Stiglitz, який займається питаннями негативних наслідків глобалізації [17; 20]. Важливими для поточного дослідження є праці: Р. Antràs (аналізує глобальні зміни виробничих процесів в пост-COVID-19 періоді) [26] та М. В. Steger і Р. James (досліджують роль глобалізації в невизначені часи) [27]. Крім того, N. Shrestha та співавтори [23] вивчають вплив COVID-19 на глобалізацію, тоді як R. E. Mbah і D. F. Wasum зосереджуються на економічному впливі війни між Росією та Україною на США, Велику Британію, Канаду та Європу [24]. До цінного переліку літератури входять соціологічні дослідження World Bank, що оцінюють наслідки протекціонізму та прогнозують економічний розвиток в умовах глобалізації [9]. Наше дослідження спрямоване на виявлення передумов глобалізаційних змін, глобальних явищ та аналіз чинників впливу на трансформаційні процеси бізнес-структур.

Глобалізаційні перетворення є складним процесом, який залежить від багатьох умов, явищ і факторів. Ці аспекти включають економічні тенденції, політичні рішення, культурні обміни, технологічний розвиток та екологічні зміни. Враховуючи цю різноманітність, науковці підходять до вивчення глобалізаційних перетворень з різних точок зору, залежно від їхньої сфери досліджень і методології. А. Чухно підтверджує дане твердження, зазначаючи, що категорія глобалізації є неструктурованою та має широке застосування в літературі, впливаючи на розвиток економіки та суспільства [3, с. 444]. Конкретніше до викладення змісту глобалізаційних перетворень підходять інші автори, зокрема В. Лукашевич розглядає глобалізаційні перетворення як об'єктивні соціальні процеси, що включають зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність національних економік, політичних, соціальних і культурних систем [4, с. 13]. Він також акцентує на формуванні єдиного міжцивілізаційного простору, базуючись на міжнародному поділі праці та врахуванні національного суверенітету. Для І. Бочана та І. Михасюк глобалізаційні перетворення є одночасно станом, процесом і перспективою розвитку людського суспільства, які об'єднують людство в цілісний світ [5, с. 23]. Автори підкреслюють тенденцію до створення єдиного глобального ринку та збільшення взаємозалежності національних систем. П. Єщенко та Ю. Палкін визначають глобалізаційні перетворення як багатогранний процес, що впливає на всі сфери суспільного життя та включає перехід від індустріального до постіндустріального способу виробництва [6, с. 300–301]. Закордонні дослідники, зокрема Т. Flew [7], аналізують різні підходи до розуміння глобалізаційних перетворень, виокремлюючи описову характеристику, яка акцентує на нових глобалізаційних процесах і процесах соціально-економічного розвитку після глобалізаційного періоду.

Отже, на думку автора, *глобалізаційні процеси є складним комплексом явищ, що охоплює соціально-економічні аспекти суспільства та бізнесу, які ґрунтуються на зростаючій взаємозалежності, інтерактивності та розвитку національних систем.*

Щоб глибше зрозуміти суть глобалізаційних процесів, потрібно більш детально дослідити явища, чинники та передумови, в яких вони здійснюються.

Глобалізаційні явища, чинники та передумови – це три різні аспекти, що визначають і впливають на процес глобалізації. Розглянемо детальніше кожен із них.

Передумови глобалізації – це умови та фактори, які мали бути наявні, щоб глобалізація могла розпочатися та розвиватися. Вони включають

історичні, географічні, культурні та інші аспекти, які лягли в основу глобалізаційного процесу. Наприклад, у минулому – це розвиток мореплавства та відкриття нових земель. Сьогодні ж основною передумовою глобалізації є розвиток нових технологій та цифровізація.

Глобалізаційні чинники – це сили, що спонукають і прискорюють процес глобалізації. Вони можуть бути економічними (наприклад, взаємозалежність національних економік, розвиток економічних процесів), технологічними (стандартизація, поліпшення якості товарів та послуг), політичними (політичні зміни, поглиблення інтернаціональних відносин) чи соціокультурними (поширення ідей, цінностей, знань). Ці чинники визначають напрямки і швидкість змін, пов'язаних із глобалізацією.

Глобалізаційні явища – це конкретні прояви глобалізації, які можна спостерігати в різних сферах, наприклад у житті населення або роботі бізнес-структур, функціонуванні країн. Прикладами глобалізаційних явищ можуть бути міжнародна торгівля, технології управління. Ці явища є результатами глобалізації та водночас сприяють її подальшому розвитку.

Огляд передумов глобалізаційних перетворень дозволяє глибше зануритися в аналіз того, як зміни у світовій економіці, міжнародних відносинах, культурних обмінах і технологічному прогресі впливають на наше повсякденне життя.

1) *Розвиток нових технологій.* Це є однією з ключових передумов глобалізації. Даний процес значно сприяє поширенню знань і технологічних інновацій між різними країнами, відіграючи важливу роль у підтримці міжнародної конкуренції. Така динаміка стимулює підприємства до постійних інновацій і впровадження новітніх технологічних рішень. Глобалізація відіграє значну роль у розвитку інновацій, оскільки вона забезпечує розповсюдження знань і технологій між країнами та сприяє міжнародній конкуренції. За даними Міжнародного Валютного Фонду, протягом 1995–2014 рр. країни G5 (США, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія) виробили три чверті всіх запатентованих інновацій у світі. Однак інші країни, особливо Китай і Корея, також почали зростати як важливі джерела нових технологій. Це показує, що глобалізація сприяє розповсюдженню технологій і дозволяє країнам легше отримувати доступ до іноземних знань. Для країн, що розвиваються, використання доступних іноземних знань і технологій сприяло зростанню їх інноваційного потенціалу та продуктивності праці. Це внесло важливий вклад у досягнення більшої рівності доходів у

багатьох країнах, що розвиваються. З іншого боку, інновації в комунікаційних технологіях, які значно покращили зв'язок між людьми, групами, бізнес-організаціями та країнами, також прискорили процес глобалізації. Інновації в мас-медіа, зокрема цифровізація, революціонізували медіапростір, дозволяючи здійснювати глобальне мовлення подій. Це сприяло збереженню зв'язку в усьому світі та забезпечило безперервний потік інформації до людей по всьому світу, значно прискорюючи глобалізацію [18].

2) *Інформатизація.* Швидкий розвиток інформатизації є важливою передумовою глобалізації. Цей процес виходить за рамки простого використання інтернету та базових інформаційних систем, охоплюючи складніші та більш інтегровані технології – штучного інтелекту (ШІ) [11, с. 32–39]. Очікується, що до 2030 р. ШІ може внести до 16 трильйонів доларів у світовий валовий внутрішній продукт, насамперед завдяки підвищенню продуктивності праці, персоналізації та поліпшенню якості продуктів і послуг (рис. 1).

Протягом останніх 20 років глобалізаційні явища включали побудову взаємозв'язків національних економік, поглиблення інтернаціональних відносин, технологічний розвиток суспільства, економічний, ринковий розвиток, зміни політичного середовища.

Отже, *розвиток інформатизації та нових технологій слід визнати як фундаментальні передумови глобалізації. Ці аспекти діють як катализатори, що прискорюють інтеграцію та взаємодію на глобальному рівні, відкриваючи нові можливості для економічного розвитку, культурного обміну та інновацій у різних сферах.*

Огляд глобалізаційних чинників дозволяє зрозуміти, що вони формують сучасний світ, сприяючи зростанню міжнародної інтеграції та взаємозалежності між різними країнами та регіонами. Ці чинники включають економічні інтеграції, технологічний прогрес, політичні зміни, соціокультурні взаємодії та екологічні виклики, але не обмежуються ними.

1) *Політичні зміни.* Глобалізація впливає на структурні характеристики національних господарств, формуючи глобальні правила економічного розвитку [17, с. 32–33]. Економічні стратегії таких країн, як США, Японія, ЄС, відображають значний вплив глобалізації на національні економічні політики.

2) *Поглиблення інтернаціональних відносин.* Як зазначає J. A. Scholte [8], глобалізація сприяє поглибленню міжнародних соціальних та економічних відносин, лібералізації ринків, уніфікації

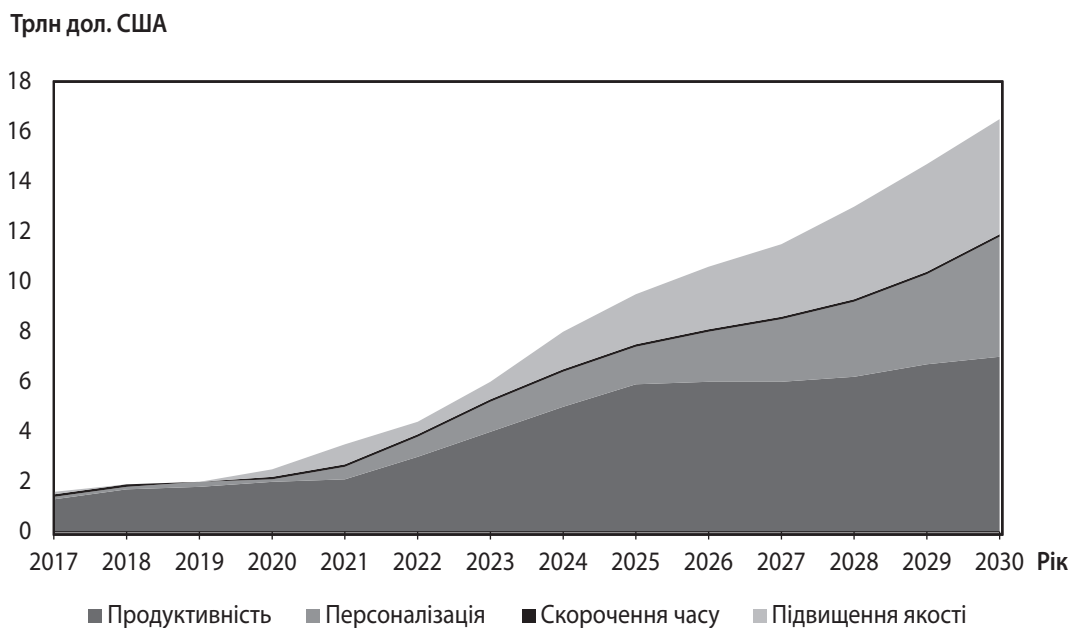

Рис. 1. Вплив штучного інтелекту на світовий валовий продукт, трлн дол. США

Джерело: сформовано за [12].

економічних відносин, модернізації суспільства та формуванню єдиного суспільного простору. З 1990 р. глобальна торгівля збільшила доходи на 24% по всьому світу та на 50% у бідних країнах, піднявши понад 1 мільярд людей з бідності [9].

3) *Взаємозалежність національних економік.* Глобалізація збільшила взаємозалежність економік різних країн, що виявляється через вільний рух товарів, послуг, капіталу і людей, а також через уніфікацію світової економіки. Наразі світова економіка переживає найповільніше зростання ВВП за останні 30 років, але економічна взаємозалежність країн залишається значною [10].

4) *Розвиток економічних процесів.* Глобалізація стимулює розвиток економіки, створює нові робочі місця, підвищує якість життя, сприяє культурному обміну та співпраці між країнами [6, с. 302–303]. США та Китай разом виробляють близько 40% світового ВВП, підтверджуючи економічні переваги глобалізації через їх взаємозалежність у торгівлі та інвестиціях [13].

5) *Стандартизація.* Зростаюча стандартизація на ринках товарів сприяє розвитку глобального маркетингу [14, с. 41–93]. Світова економіка вступає в нову фазу, яка вказує на рух до більш стандартизованих і глобалізованих маркетингових стратегій [13].

6) *Поліпшення якості.* Глобалізація збільшує конкуренцію між державами й економічними суб'єктами, стимулюючи формування конкурентоспроможних національних економік [15, с. 12]. Зміни у глобальних ланцюгах поставок і торговельні

політики основних економік акцентують на збільшенні конкурентоспроможності та економічної стійкості [16].

Отже, *ключовими чинниками глобалізаційних перетворень є політичні зміни, що формують міжнародні відносини; взаємозалежність національних економік, яка стимулює глобальну економічну інтеграцію, розвиток економічних процесів через інновації та технологічний прогрес; стандартизація, яка спрощує міжнародну торгівлю; поліпшення якості продукції та послуг. Ці чинники взаємодіють, сприяючи поглибленню глобалізації та зближенню різних країн і культур.*

Останнє двадцятиліття підтверджує, що глобалізаційні процеси сприяють збільшенню синергетичного ефекту від спільного використання ринків товарів і послуг, інновацій, людського капіталу та інтелектуальних ресурсів. Це, своєю чергою, веде до підвищення ефективності національних економік і раціонального управління ресурсами на міжнародному рівні. Проте цей збільшуваний позитивний ефект, як показує практика останніх років, не є постійним. З огляду на останні соціально-економічні зміни та прогнози Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) щодо зростання світового ВВП, яке становило 3,0% у 2023 р. і уповільниться до 2,7% у 2024 р., можна стверджувати, що глобалізація вступає в період значних трансформацій [19]. Установлені передумови та чинники глобалізації вже не завжди відповідають потребам сучасного світу, що

підтверджується появою негативних явищ глобалізації. Ця ситуація вимагає від науковців, політиків та бізнес-лідерів розробки нових концептуальних підходів.

Огляд глобалізаційних явищ дає можливість краще зрозуміти, як події в одній частині світу впливають на світову спільноту. В умовах глобалізації, події в одній країні чи регіоні можуть мати значні наслідки в інших регіонах, підкреслюючи взаємозв'язок і взаємозалежність країн. Визначимо основні явища глобалізаційних перетворень, що стали найбільш визначними протягом останніх років.

1) *Точковий ефект і диспропорційність*. Глобалізація часто призводить до економічних диспропорцій, збільшуючи розрив між багатими та бідними країнами, а також всередині країн [20]. Останні тенденції глобалізації ілюструють її складний і суперечливий вплив на світову економіку та суспільство. Незважаючи на численні переваги, які визнає, наприклад, Г. М. Робінсон [21], глобалізація стикається з критикою через зростаючі економічні диспропорції та нездатність зменшити бідність у багатьох країнах. Ці негативні аспекти посилюються нестабільністю ринків, яка породжує економічну нестабільність, особливо в контексті переходу від комунізму до ринкової економіки у Східній Європі, де вона принесла багатство небагатьом, але мало змінила для більшості, особливо в Росії, де бідність зростає [20]. Поряд із цим, Китай прийняв глобалізацію, ставши виробником для всього світу та розширивши свою внутрішню мережу соціального забезпечення, що значно скоротило рівень бідності у країні. Проте існує постійний дисбаланс сил між Заходом і багатьма країнами, що розвиваються, що призводить до збільшення нерівності. Політика Світового банку та Міжнародного валютного фонду в цьому контексті також піддається критиці за негативні наслідки для Глобального Півдня [20; 22].

2) *Глобалізація епідемій*. У контексті людської природи С. М. Вайт [22] говорить про різні способи, якими люди переживають глобалізацію, включно з можливістю протидії їй. Глобалізація є складним і багатограним явищем, яке впливає на різні аспекти нашого життя. У цьому контексті важливо зазначити, що глобалізація також має вплив на поширення епідемій і пандемій. Прикладом може служити пандемія COVID-19, яка мала значущий вплив на світове співтовариство. Глобалізація приводить до збільшення світового обміну та мобільності людей. Люди активно подорожують, працюють і переїжджають в інші країни. Це створює ідеальні умови для швидкого поши-

рення інфекційних хвороб, оскільки люди можуть переносити хвороби з одного регіону на інший. Світовий торговельний ланцюг також є частиною глобалізації, і він охоплює кілька країн. Товари регулярно пересуваються через кордони, і це може сприяти поширенню інфекцій через контакт з інфікованими товарами або особами, які беруть участь у ланцюгу постачання. Світова медицина та подорожі лікарів також залежать від глобалізації. Лікарі та медичні працівники можуть легко переміщуватися в разі епідемії для надання медичної допомоги. Проте це також може стати джерелом поширення хвороби, якщо не дотримуватися відповідних заходів безпеки. Глобальні медіа та соціальні мережі роблять інформацію доступною всюди, і пандемія COVID-19 стала глобальним новинною подією шляхом масового поширення інформації через ці канали. Це може вплинути на сприйняття загрози та реакцію громадськості. Пандемія COVID-19 призвела до глобальної економічної кризи через обмеження діяльності багатьох галузей та міжнародної торгівлі. Це впливає на соціально-економічний розвиток країн. Загалом, глобалізація створює умови для швидкого поширення епідемій і пандемій через збільшену мобільність, світовий обмін та інші фактори. Пандемія COVID-19 є ілюстрацією цього впливу, і вона підкреслює важливість глобальної співпраці та координації в реагуванні на подібні загрози в майбутньому [23].

3) *Військова активність*. Глобалізаційні процеси є чинниками змін у перерозподілі сил впливу. Через зміну геополітичних напрямів протягом останніх кількох років суттєво зростає військова активність у різних регіонах, проте найбільш помітною є російсько-українська війна. Як наслідок, війна в Україні призвела до зниження світового економічного зростання, збільшення витрат на біженців, перебоїв у ланцюгах постачання та зростання комунальних платежів [24]. Крім того, Україна та Росія є ключовими виробниками зернових, і конфлікт значно впливає на світові поставки продовольства [25]. Через дану війну зміниться й енергетичний ринок. Європейський Союз рухається до зменшення залежності від поставок енергоресурсів з Росії, що може призвести до деглобалізації цих ринків [26].

4) *Зменшення локального впливу*. Глобалізація впливає на різні аспекти нашого світу, включно зі значущістю націй, національною ідентичністю та мовою в комплексі. Цей процес призводить до зменшення значущості національних держав, оскільки міжнародні організації, глобальні корпорації та міжнародні угоди набувають більшого впливу, ніж окремі країни. Це може обмежити суверенітет націй і зробити їх менш впливовими

у визначенні політичних та економічних рішень. Водночас глобалізація вносить зміни в національну ідентичність, оскільки великий вплив зовнішньої культури, масова міграція та спільні міжнародні стандарти можуть призвести до втрати унікальних аспектів культури кожної нації. Національні традиції, звичаї та цінності можуть поступово витіснятися або перетворюватися під впливом глобалізації. Мови також стають уразливими перед глобалізацією. Через перевагу мови міжнародного спілкування, такої як англійська, і зростаючою потребою в міжнародному спілкуванні, інші мови можуть втрачати свою важливість. Це може призвести до вимирання або маргіналізації деяких мов [27]. Хоча процес глобалізації є більш реалізованим в економічному сенсі, він також серйозно впливає на технологічний, політичний та соціальний ландшафти. Дуже типовим прикладом мовної загрози, спричиненої глобалізацією, є мовна взаємодія між розвиненим світом (з панівними мовами) і світом, що розвивається (зі слабкими мовами). Перший має безперечно високий рівень економічного розвитку, що проявляється в оптимальному промисловому потенціалі для виробництва товарів і послуг. До економічної могутності додається технологічний і політичний капітал. Усе це разом сприяло тому, що культурна інституція розвиненого світу стала взірцем для решти світу. А паралельно з цим його мови проникли в інформаційні технології, медіа, науку, бізнес і практично в усі сфери життя і, таким чином, стали основними міжнародними мовами спілкування. З цієї причини вони є настільки ж сильними і поширеними [28].

5) *Екологічні катастрофи.* Глобалізація, як явище, відіграє суттєву роль у появі та поширенні екологічних катастроф. Глобалізація сприяє розвитку виробничих процесів, що збільшує кількість викидів забруднювальних речовин і негативного впливу на екосистеми в різних країнах, включно з транскордонним забрудненням водних джерел і повітря. Глобалізація також призводить до масового переміщення людей, що створює тиск на природні ресурси та екосистеми в нових регіонах. Це може призводити до деградації природних середовищ і збільшення ризику екологічних катастроф. Зростання світової торгівлі та обсягів транспорту сприяють збільшенню викидів парникових газів, а також розповсюдженню шкідливих речовин і відходів, що може мати негативний вплив на клімат і довкілля. До основних екологічних лих, викликаних глобалізацією, станом на 2024 р. слід віднести: підвищення глобального потепління від використання кам'яновугільного пального; зростаюча кількість відходів їжі та їх неправильна утилізація; втрата біорізноманіття; забруднення океанів та

морів пластиковими відходами; руйнування лісів; забруднення повітря викидами з промислових і транспортних джерел; плавне танення льодовиків та підйом рівня морів; зміна хімічного складу океанів та закислення води [45].

Отже, найбільш вагомими глобалізаційними явищами сьогодення є військова активність, пандемії, екологічні проблеми, зменшення національної значущості, диспропорційність розподілу ресурсів. Дані чинники безумовно мають негативний вплив на трансформації в суспільстві, які стали індикаторами знецінення значущості глобалізації для розвитку цивілізації.

Узагальнюючи викладене, можна систематизувати позитивні та негативні явища та умови, що відбулися на фоні глобалізаційних перетворень (табл. 1).

Вплив глобалізаційних перетворень на роботу бізнес-структур. Глобальні та національні тенденції, такі як зміни в економічній політиці, інфляція або фінансові кризи, мають глибокий вплив на діяльність окремих компаній та бізнес-структур. Глобалізація, яка охоплює вільне пересування капіталу, товарів, послуг і робочої сили через кордони, також відіграє ключову роль у формуванні середовища будь-якої компанії.

Глобалізаційні процеси, які сприяють розширенню можливостей для зростання та інновацій та водночас дозволяють знижувати витрати та розподіляти ризики, відіграють ключову роль у розвитку бізнес-структур. Глобалізація має суттєвий вплив на трансформацію бізнес-структур, спонукаючи їх до більшого фокусу на інноваціях, підвищення конкурентоспроможності та розширення на нові ринки (рис. 2).

Формування інноваційних екосистем. З розвитком глобалізаційних процесів бізнес-структури почали активно трансформуватися у великі кластерні організації, які дозволяють швидше накопичувати та генерувати інтелектуальний капітал. Починаючи з невеликої кількості екосистем у 2013 р., спостерігається постійне і значне зростання їхньої кількості по всьому світу, що відображає збільшення визнання їхньої важливості для сприяння економічному зростанню та інноваціям (рис. 3).

Глобалізація сприяє формуванню нових бізнес-структур, зокрема кластерів, які є важливою частиною інноваційних екосистем. Кластери, які представляють собою географічно сконцентровані групи взаємопов'язаних компаній, постачальників та інших організацій у певній галузі, стають ключовими елементами глобалізованого економічного ландшафту. Вони створюють умови для співпраці, обміну знаннями та ресурсами, сприяючи таким чином

Позитивні та негативні явища, що впливають на соціально-економічний розвиток

Позитивні явища	Негативні явища
Сприяння світовій економічній інтеграції	Зростання економічних нерівностей
Вільний рух товарів та послуг	Негативний вплив на місцевих виробників
Розвиток технологій та інновацій	Диспропорційність і точкове розміщення
Підвищення продуктивності економік	Екологічні проблеми через глобалізацію
Обмін культурами та ідеями	Політичні конфлікти та нестабільність
Розвиток інтелектуального капіталу	Ризик експлуатації робочої сили у країнах, що розвиваються
Поліпшення доступу до міжнародних ринків для малого та середнього бізнесу	Порушення екологічного балансу через глобалізацію промисловості
Стимулювання культурного обміну та глобального спілкування	Втрата культурної унікальності та гомогенізація культур

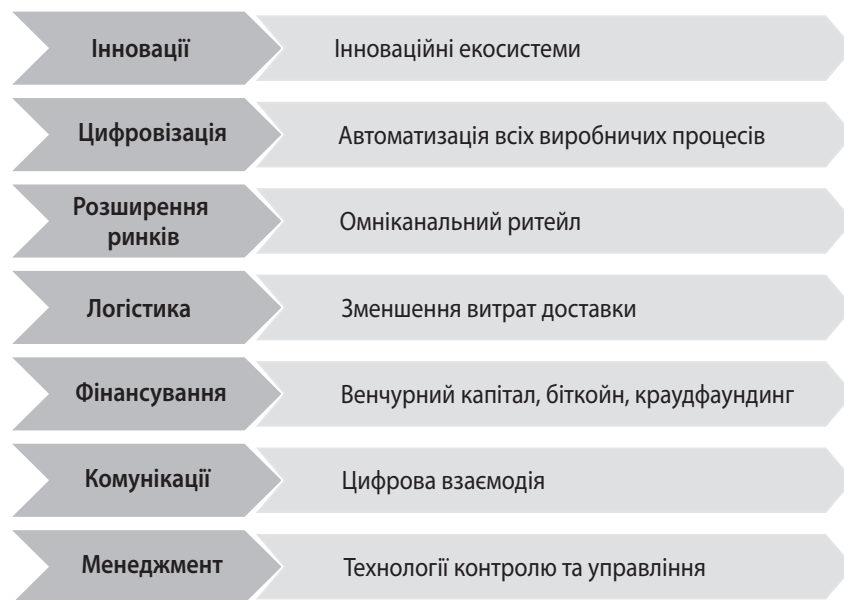

Рис. 2. Вплив глобалізаційних перетворень на трансформації бізнес-структур

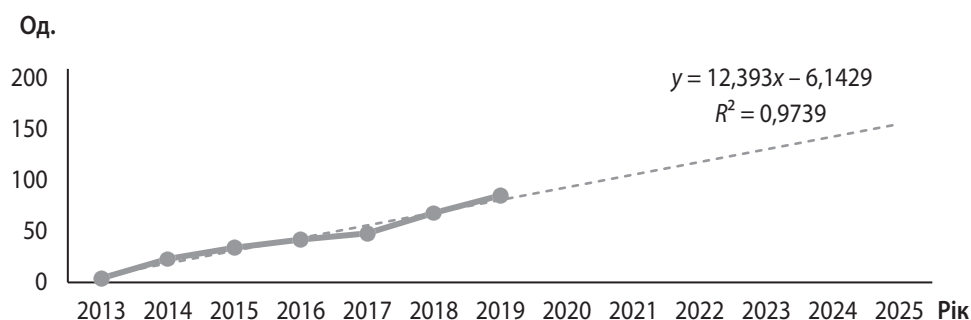

Рис. 3. Розвиток інноваційних екосистем, од.

Примітка: курсивна лінія – прогноз автора.

Джерело: сформовано за [30].

швидкому розвитку інновацій. У таких кластерах компанії можуть ефективніше взаємодіяти з університетами, науково-дослідними інститутами та урядовими організаціями, що сприяє генерації нових ідей і технологій. Це створює особливе середовище, в якому інновації можуть розвиватися швидше, ніж у традиційних бізнес-структурах. Такі кластери можуть мати спеціалізацію в певних галузях (медицина, технології або виробництво) і відіграють важливу роль у розвитку цих секторів на міжнародному рівні. Крім того, кластери сприяють створенню конкурентного середовища, де компанії постійно шукають способи поліпшення своїх продуктів і послуг для виживання та розвитку. Це веде до зростання якості та інноваційності загалом. Завдяки глобалізації та легкому доступу до міжнародних ринків кластери не обмежуються лише своєю локальною географією, а взаємодіють зі схожими кластерами та ринками по всьому світу, створюючи широкомасштабні мережі для обміну ідей та ресурсами.

Формування інноваційних екосистем впливає на різні аспекти бізнес-структур, систематизовані в *табл. 2*.

Автоматизація виробничих процесів. Сучасні бізнес-структури переживають цифрову трансформацію, яка вносить значні зміни в їхню діяльність. Останніми роками компанії демонструють вражаючі успіхи в упровадженні цифрових технологій і розвитку кваліфікованої робочої сили, що приводить до значного економічного зростання. Одним із ключових чинників розвитку бізнесу є розширення ІТ-сфери, яка стимулює створення нових робочих місць та інновацій у виробничих процесах. Цифрова трансформація бізнесу включає:

- ✦ *Технологічний розвиток бізнесу.* Бізнес-середовище сприяє зростанню рішень, які створюють автоматизовані системи управління виробничими процесами, при цьому дані технології сьогодні доступні в усіх сферах господарства.
- ✦ *Аутсорсинг персоналу.* Аутсорсинг персоналу та програмного забезпечення набуває популярності завдяки високій кваліфікації та конкурентоспроможним цінам. Бізнес-структури розширюють свій штат, залучаючи до виконання завдань провідних спеціалістів зі всього світу.
- ✦ *Штучний інтелект.* Попит на машинне навчання спонукає компанії інвестувати в технології штучного інтелекту для поліпшення діяльності та підвищення якості обслуговування.

Загалом, цифровий пейзаж для бізнес-структур розвивається швидко, змушуючи компанії

адаптуватися та впроваджувати нові технології для забезпечення конкурентоспроможності на глобальному ринку. Держави та бізнес активно співпрацюють для розвитку цифрової економіки, з особливим акцентом на підтримку малого бізнесу в цьому процесі. На жаль, в Україні така взаємодія ще не налагоджена, однак у США, Китаї та Великій Британії держава створює міграційні програми для отримання спеціалістів з розробки цифрових технологій, які зможуть реалізовувати бізнес у даних країнах. Основними напрямками розвитку для бізнесу є взаємодія з клієнтами, оптимізація процесів та адаптація бізнес-моделей до сучасних умов.

На сьогоднішній день найбільш актуальними напрямками цифрового розвитку бізнес-структур в Україні є взаємодія з клієнтами, оптимізація операційних процесів та зміна бізнес-моделі (*табл. 3*).

Зменшення витрат логістики та вдосконалення бізнес-процесів. Логістика відіграє ключову роль у розвитку сучасних бізнес-структур, як зазначається в дослідженні S. Chandel [33]. Основними чинниками впливу є такі:

- ✦ *Зменшення витрат.* Згідно з Р. Б. Сиваком [34], глобалізація виробництва та легкий доступ до сировини та дешевої робочої сили приводять до складних глобальних ланцюгів поставок. Це означає, що компоненти продукту часто переміщуються між різними країнами за допомогою технологій 3PL та 4PL, що дозволяє ефективно використовувати ресурси та скорочувати витрати.
- ✦ *Сприяння міжнародній торгівлі.* Ефективна логістична інфраструктура, така як порти та аеропорти, спрощує міжнародні торгові операції. Це дозволяє компаніям легко переміщати товари між країнами, сприяючи розширенню та інтеграції ринків.
- ✦ *Конкурентна перевага.* Розвиток логістики допомагає компаніям оптимізувати виробництво та розвивати якість не тільки товарів, але і сервісів. Сьогодні ключовим чинником конкурентної переваги є час доставки, а добре налагоджена логістика дозволяє отримати цю перевагу.

Загалом логістика є фундаментальним інструментом для розвитку бізнес-структур, стимулюючи виробництво та торгівлю, виходячи із національних ринків на транснаціональні [35].

Розширення ринків з омніканальним ритейлом. Історія показує, що електронна комерція по всьому світі дозволила суттєво прискорити економічний розвиток ще з 2000-х років, коли на ринку інноваційних сервісів і товарів з'явилися чи активувалися перші сьогоднішні найбільші гравці ринку – Google, Apple, Amazon та інші [36]. Особ-

Вплив інноваційних екосистем на різні аспекти бізнес-структур

Аспект	Опис впливу на бізнес-структури
Інновації	Стимулюють розвиток нових продуктів і послуг, підвищуючи конкурентоспроможність і рентабельність бізнесу
Дослідження та ІВС (інтелектуальна власність)	Сприяють створенню унікальних знань і технологій, забезпечуючи правовий захист і комерційну перевагу.
Фінансування	Важливе для започаткування та реалізації інноваційних проєктів, включно з венчурним фінансуванням і грантами
Валідація ринку	Підтвердження потреби ринку в нововведеннях, що допомагає уникнути ризиків і забезпечує успішний запуск продукту
Створення робочих місць	Інновації часто ведуть до розширення бізнесу та потреби в нових співпрацівниках, сприяючи зростанню зайнятості
Корпоративна співпраця	Взаємодія з іншими компаніями та організаціями для розвитку спільних інноваційних проєктів і рішень
Гнучкість та адаптивність	Здатність швидко реагувати на зміни ринку та технологій, адаптуючись до нових вимог і можливостей
Підприємницька культура	Створення середовища, що сприяє інноваціям і підприємництву, заохочуючи креативність і ризикованість
Різноманітність екосистеми	Включення різних акторів і ресурсів у процес інновацій, що збагачує перспективи та підходи
Глобальне мережування	Взаємодія з міжнародними партнерами, розширення ринків та доступ до світових ресурсів і знань

Джерело: систематизовано автором за [31].

Таблиця 3

Основні напрями цифрового розвитку бізнес-структур

Напрями цифрового розвитку	Значення
Взаємодія з клієнтами	Ключовим аспектом є застосування інноваційних інструментів для взаємодії з клієнтами. Сучасні технології, такі як чат-боти, онлайн-платформи для клієнтів та термінали самообслуговування, відіграють важливу роль у цьому процесі. Їх використання дозволяє не лише встановлювати персоналізований зв'язок із потенційними покупцями, але й збирати дані для аналізу поведінки клієнтів, що сприяє поліпшенню якості продуктів та послуг
Оптимізація операційних процесів	Даний напрям орієнтований на оптимізацію роботи обладнання, підвищення продуктивності праці та безпеки, поліпшення якості продукції, логістики та обслуговування після продажу. Це досягається за допомогою таких цифрових технологій, як штучний інтелект, 3D-друк, Інтернет речей, віртуальна та доповнена реальність, дрони або роботи, хмарні обчислення та передбачувальна аналітика. Ці інновації дозволяють не тільки підвищити ефективність, але й прискорити виведення продукції на ринок
Зміна бізнес-моделі	Повне переосмислення бізнес-моделі, розробка супутніх цифрових продуктів та зміни в дистрибуції. Це означає, що компанії відходять від традиційних підходів, адаптуючись до зміненого цифрового ландшафту та потреб споживачів

Джерело: систематизовано автором за [32].

ливо актуальним дане твердження було в умовах активної боротьби країни із пандемією, коли підприємства мали працювати в умовах карантинних обмежень.

Стрімке зростання цифрових ринків не є несподіванкою в епоху глобалізації. За підрахунками

аналітиків [37], у 2023 р. частка електронної комерції становила 21,5% від загального обсягу роздрібно-го ринку, і ця цифра продовжує щорічно зростати (рис. 4).

За прогнозами, до 2026 р. частка електронної комерції на світовому ринку роздрібно-ї торгівлі

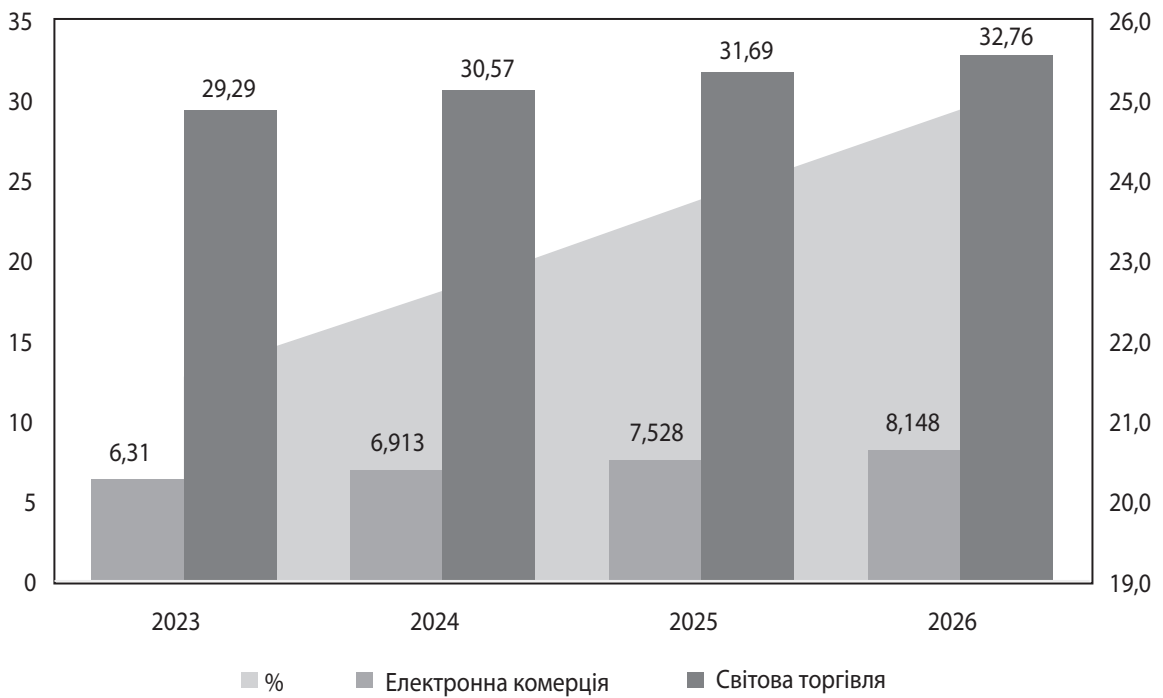

Рис. 4. Значення електронної комерції в розвитку торгівлі

Джерело: сформовано за [37].

досягне 25%. Така траєкторія зростання нерозривно пов'язана з поширенням нових інноваційних технологій, які проникають в усі сфери діяльності. Говорячи про конкретні цифри, у 2023 р. обсяг електронної комерції склав 6,3 трлн дол. США. Сфера е-комерції демонструє стабільне щорічне зростання на рівні 10%. Звідси висновок, що 10% – це природний щорічний природний приріст доходу бізнес-структур, якщо вони використовуватимуть технології електронної комерції.

Електронна комерція як основний чинник інноваційного розвитку не потребує значних вкладень. Ба більше, організувати електронну комерцію можна взагалі без початкових інвестицій, оскільки інтернет пропонує десятки технологій, які готові надавати свої цифрові потужності в оренду, беручи цілком доступну для всіх підприємств плату у вигляді відсотка з продажів.

Оmnіканальний ритейл є важливим напрямком у сучасній електронній комерції, особливо коли використовується разом із соціальними мережами. Цей підхід відрізняється від традиційної мультіканальної моделі, оскільки забезпечує повну інтеграцію всіх каналів комунікації. Оmnіканальний ритейл дає змогу споживачам безперешкодно робити покупки, а ритейлерам – пропонувати найкращий клієнтський досвід.

Переваги оmnіканального ритейлу включають можливість продавати більше товарів завдяки по-

стійній доступності продукції 24/7, синхронізації всіх каналів продажів та поліпшеному розумінню поведінки клієнтів для покращення якості обслуговування. Впровадження оmnіканальності включає централізоване управління даними про покупки та продажі, що забезпечує безперервну взаємодію із клієнтом на всіх етапах покупки.

Соціальні мережі відіграють важливу роль у стратегії електронної комерції, оскільки вони допомагають збільшувати впізнаваність бренду, залучати трафік на сайт і взаємодіяти з цільовою аудиторією. Маркетинг у соціальних мережах, електронною поштою, платна реклама, партнерський та інфлюенсерський маркетинг – усі ці стратегії можуть використовуватися для просування товарів та послуг в оmnіканальному контексті.

Електронна комерція забезпечує зручне адміністрування через інтегровані системи, поліпшуючи досвід покупок для клієнтів і мінімізуючи ризики простоїв, зривів термінів та втрати довіри клієнтів. Системи електронної комерції також забезпечують високий рівень безпеки для даних і забезпечують надійність у випадку непередбачених збоїв.

Доступні ринки фінансування. Глобалізація має вирішальний вплив на ринки фінансування, значно розширюючи доступність і різноманітність фінансових інструментів для бізнес-структур. Сучасний бізнес усе більше вдається до інноваційних форм фінансування, які пропонує глобалізований світ, серед яких особливо важливими є краудфан-

дингові міжнародні платформи, венчурне фінансування та фінансування через біткойн.

Краудфандингові міжнародні платформи.

Розвиток віртуального співтовариства та крауд-технологій суттєво трансформували сферу фінансових послуг, зокрема в контексті краудсорсингу. Ця тенденція сприяла появі нових можливостей у залученні ресурсів та ідей, що стало основою для динамічного розвитку краудфандингових міжнародних платформ. Вони відіграють ключову роль у сучасному фінансовому світі, надаючи підприємствам унікальну можливість залучити кошти від широкої аудиторії інвесторів.

Краудфандинг не обмежується лише фінансовими аспектами, він також включає інтелектуальний краудсорсинг, краудрекрутинг та інші форми взаємодії, що сприяють зростанню інтелектуального потенціалу та синергетичному ефекту в бізнес-структурах. Така різноманітність підходів і технологій відкриває додаткові можливості для бізнесу, зокрема в плані розвитку та масштабування проєктів.

Статистика свідчить про стрімке зростання краудфандингового ринку: за даними Valuates Report, його обсяг збільшився з 10,2 млрд дол. у 2018 р. до прогнозованих 28,8 млрд дол. до кінця 2025 р. [38]. Це свідчить про збільшення кількості краудфандингових компаній та середнього розміру фінансування на одну кампанію, що підкреслює роль краудфандингу як важливого інструменту фінансування.

Різноманітність платформ краудфандингу, таких як Fundable, Thrinacia, FundAnything, Fundly, Patreon та Kickstarter, відкриває перед бізнесом широкий спектр можливостей. Від некомерційних і соціальних проєктів до інноваційних та творчих ініціатив – кожна з цих платформ спеціалізується на певному виді краудфандингу, пропонуючи різні форми винагород для інвесторів – від нефінансових подарунків до акціонерного фінансування з винагородою у формі частки прибутку.

Краудфандинг відкриває нові горизонти для фінансування ідей та проєктів на різних етапах їх розвитку. Від ідейного етапу, де ризики високі та традиційне фінансування може бути недоступним, до стадій прототипу та стартапу, де краудфандинг допомагає оцінити потенціал ідеї та її комерційну привабливість. На пізніших етапах, таких як раннє зростання та експансія, краудфандинг дозволяє залучити кошти паралельно з іншими джерелами, такими як венчурні інвестиції або приватний капітал.

Світовий банк і європейські аналітики виокремлюють різні національні та регіональні ринки краудфандингу, де кожен має свої особливості та

тенденції розвитку. Наприклад, німецький ринок краудфандингу демонструє одну з найбільш стрімких динамік розвитку в Європі.

Загалом, краудфандингові платформи створюють унікальну екосистему, де зустрічаються попит і пропозиція, ідеї та капітал, інновації та інвестиції, відкриваючи перед бізнес-структурами нові можливості для розвитку та реалізації своїх проєктів.

Біткойн. Фінансування бізнес-структур за допомогою біткойна стає все більш поширеним явищем у світовій економіці. Значне зростання вартості біткойна у 2023 р., коли його ціна зросла на 150% – з 16 500 до 42 227 доларів, свідчить про збільшення довіри та інтересу до цієї криптовалюти, навіть незважаючи на коливання ринку, викликані такими подіями, як крах криптовалютної біржі FTX [39].

Такий вплив біткойна на фінансування бізнесу обумовлений кількома ключовими факторами. По-перше, біткойн як децентралізована валюта пропонує альтернативний шлях фінансування, незалежний від традиційних банківських інституцій та урядових регуляцій. Це особливо цінно для стартапів та інноваційних проєктів, які часто зіштовхуються з викликами в залученні традиційного фінансування. По-друге, швидкість і прозорість транзакцій з біткойнами значно вищі, ніж у випадку з класичними фінансовими операціями. Це дозволяє компаніям швидше отримувати інвестиції та ефективніше управляти своїми фінансами. По-третє, зростання інтересу до криптовалют серед великих інвестиційних інституцій, особливо у світлі потенційного схвалення SEC створення біржового фонду, що торгує біткойнами (ETF), вказує на зростаючу легітимність і прийнятність біткойна як фінансового інструменту.

Використання біткойна для фінансування бізнесу має ряд переваг:

- ✦ забезпечує додаткову гнучкість у фінансуванні;
- ✦ дозволяє компаніям розширювати свій інвестиційний портфель;
- ✦ дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з волатильністю традиційних валют.

Таке фінансування є доступним для різних галузей – від технологічних стартапів до малого та середнього бізнесу, а також для інноваційних проєктів у сфері освіти, охорони здоров'я та екології. Зокрема, для проєктів, які спрямовані на розвиток технологій блокчейну та цифрових активів, біткойн може стати не тільки засобом фінансування, але й ключовою частиною їхньої бізнес-моделі [39].

Венчурний капітал. Венчурний капітал є ключовим елементом у фінансуванні інноваційних

бізнес-структур, пропонуючи не тільки фінансові ресурси, але й стратегічну підтримку та доступ до мережі контактів [40].

Можливості для виходу на IPO у 2023–2024 рр. залишаються обмеженими, особливо в Америці та Європі. Проте регуляторні зміни в Азії, особливо в Китаї та Гонконгу, можуть відкрити нові можливості для IPO в цьому регіоні. Це вказує на необхідність гнучкості в підходах до фінансування бізнес-структур, особливо враховуючи регіональні специфіки та можливість використання альтернативних стратегій виходу на ринок.

Водночас у 2023 р. було зафіксовано зниження обсягів венчурних інвестицій у ключових регіонах, зокрема на пізніх стадіях угод. Проте висока активність на ранніх стадіях, таких як pre-Seed і Series A, свідчить про збереження інтересу венчурних інвесторів до інноваційних і перспективних проєктів. Бізнес-структурам важливо звертати увагу на ці тенденції та розробляти привабливі пропозиції для інвесторів на ранніх етапах їх розвитку, щоб отримати можливість фінансування та розвитку.

Щодо специфіки даного фінансування, воно вимагає певної спеціалізації бізнес-структур. Зокрема, розвиток і впровадження генеративного штучного інтелекту (ШІ), особливо після запуску ChatGPT від OpenAI, привернув значну увагу інвесторів. Венчурне фінансування в секторі ШІ та інших передових технологій, імовірно, продовжить зростати, оскільки компанії прагнуть трансформувати різні аспекти своєї діяльності. Бізнес-структурам слід звертати увагу на інновації та впровадження новітніх технологій, щоб залучити венчурний капітал. Альтернативна енергетика та електромобільність також відчували значне зростання інвестицій у першому кварталі 2023 р. Цей тренд, зумовлений глобальними енергетичними та екологічними викликами, відкриває нові можливості для бізнес-структур у цих сферах. Інвестиції в «зелені» технології та сталі енергетичні рішення можуть стати пріоритетом для венчурних інвесторів у найближчому майбутньому.

Комунікація. Комунікація та ефективна взаємодія є вирішальними для успішного розвитку бізнес-структур, враховуючи потреби різних груп зацікавлених сторін та їхнє середовище. Це сприяє запровадженню новаторських підходів та рішень, які покращують ефективність бізнесу, стимулюють розвиток ринку та сприяють запобіганню конфліктів у бізнес-середовищі. Однак успіх у цих зусиллях значною мірою залежить від ефективності комунікації між різними стейкхолдерами, включно з урядовими структурами, приватним сектором і міжнародними організаціями.

Чіткі та всім зрозумілі комунікаційні канали підвищують ефективність бізнес-проєктів та сприяють досягненню максимального суспільного впливу. У світі, де інформаційні технології відіграють ключову роль, вдалі бізнес-комунікації стають чинником конкурентоспроможності. Важливою також є інтеграція внутрішніх і зовнішніх комунікацій у соціально-економічних проєктах, що вимагає розробки та впровадження ефективних управлінських стратегій на рівні компаній та на державному рівні [41]. Розглянемо основні інноваційні, сучасні цифрові технології, що використовуються для налагодження внутрішньої взаємодії в бізнес-середовищі (табл. 4).

Узагальнюючи погляди авторів І. І. Кравчук і С. О. Лавриненко щодо важливості співпраці зі стейкхолдерами, які часто мають різні цінності, інтереси та переконання, стає зрозумілим, що ключовим є налагодження конструктивних бізнес-комунікацій. Це вимагає знаходження балансу між інтересами, взаємної довіри, відповідальності та соціального партнерства, що стимулює учасників проєкту до співпраці на загальний результат і сприяє досягненню синергії від спільних зусиль [42].

Високий рівень невизначеності середовища проєктів вимагає від менеджерів вміння управляти в умовах високих ризиків, постійних змін, вирішення проблем, управління конфліктами та кризовими ситуаціями. Менеджери проєктів повинні володіти не тільки управлінськими навичками, але й здатністю ідентифікувати, аналізувати та ранжувати зацікавлених сторін проєкту, налагоджувати співпрацю зі стейкхолдерами, розвивати конкурентні переваги та сприяти гуманізації діяльності.

Таким чином, для бізнес-структур ефективні комунікації та взаємодія не просто важливі, але й вирішальні для успіху в сучасному швидкозмінному бізнес-середовищі. Вони дозволяють не тільки пристосовуватися до змін, але й активно впливати на розвиток галузі, формувати тренди та бути лідерами думок. Особливу увагу слід звертати на розвиток персоналу, підвищення його комунікативних навичок і здатності до конструктивного діалогу з клієнтом, що є ключем до успіху в будь-якій бізнес-ініціативі. Комунікації з клієнтами є важливим аспектом успішної бізнес-стратегії. Вони дозволяють компаніям збирати відгуки, підтримувати задоволеність клієнтів, розвивати відносини та покращувати лояльність. Серед технологій для взаємодії з клієнтами широко використовуються мобільні застосунки, системи сповіщень і розсилки. Розглянемо цифрові технології, що використовуються для налагодження взаємодії компанії та клієнтів (табл. 5).

Інформаційні середовища внутрішньої взаємодії

Вид технології	Опис застосування з прикладами
Інтранети	Централізоване зберігання інформації, наприклад SharePoint або Google Sites
Цифрове вивісне обладнання	Показ актуальної інформації на екранах, як-от ScreenCloud або Yodeck
Миттєві повідомлення	Швидкий обмін повідомленнями через Slack, Microsoft Teams або WhatsApp
Інструменти співпраці	Управління проектами за допомогою Trello, Asana або Monday.com
Соціальні мережі співпрацівників	Створення внутрішньої соціальної мережі, як-от Yammer або Workplace by Facebook
Інструменти для зміцнення команди	Організація командних заходів через Zoom або Skype
Відеочати	Відеоконференції для обговорення проєктів, такі як Zoom або Google Meet
Корпоративні бюлетені	Щотижневі або щомісячні оновлення через Mailchimp або Constant Contact
Інструменти управління завданнями	Відстеження та організація роботи через Jira або ClickUp

Таблиця 5

Інформаційні середовища зовнішньої взаємодії бізнес-структур з клієнтами

Технологія	Опис застосування з прикладами сервісів
Мобільні застосунки	Зручний доступ до послуг, інформації про продукти (наприклад, Shopify, Magento)
Системи сповіщень	Інформування про акції, оновлення (наприклад, OneSignal, Pushbullet)
Розсилки	Персоналізовані пропозиції, новини (наприклад, Mailchimp, Constant Contact)
Чат-боти	Автоматизоване обслуговування клієнтів (наприклад, Intercom, Drift)
Соціальні мережі	Спілкування та маркетинг у соцмережах (наприклад, Facebook, Instagram)
CRM-системи	Управління взаєминами з клієнтами (наприклад, Salesforce, HubSpot)
Відеочати	Особисте обслуговування клієнтів (наприклад, Zoom, Skype)
Відгуки та оцінки	Збір та аналіз відгуків клієнтів (наприклад, Trustpilot, Google Reviews)
Аналітика користувачького досвіду	Аналіз поведінки користувачів (наприклад, Google Analytics, Hotjar)
Форуми та спільноти	Формування спільноти клієнтів (наприклад, Reddit, Disqus)

Менеджмент. Завдяки глобалізації та розвитку інформаційних технологій сучасні бізнес-структури зазнали значних трансформацій у своїх управлінських системах. Ці зміни особливо відчутні в підходах до менеджменту, де інноваційні методології, зокрема Agile та Waterfall, набувають все більшої популярності.

Методологія Waterfall, каскадна модель, є ефективною для розробки складних проєктів, де кожен етап чітко регламентований і не передбачає змін після його початку. Ця методологія сприяє точному дотриманню встановлених термінів завершення проєктів і дає можливість ретельного планування роботи на тривалий період, що є ключовим у розробці комплексних продуктів.

З іншого боку, Agile відрізняється високою гнучкістю та адаптивністю, дозволяючи швидко реагувати на зміни в процесі розробки. Завдяки

ітераційному підходу та постійному спілкуванню всередині команди продукти розвиваються та вдосконалюються з кожною новою версією. Такий підхід особливо актуальний в ІТ і цифрових проєктах, де важливо швидко адаптуватися до мінливих зовнішніх умов.

Глобалізація та ІТ також сприяли інноваційним підходам у мотивації та контролі. Сучасні проєкти, зокрема Joyride Horticulture, демонструють важливість роботизації, механізації та цифровізації у стимулюванні мотивації персоналу. Інтеграція цих технологій у виробничі процеси сприяє поліпшенню умов праці та підвищенню продуктивності.

Важливим аспектом сучасного менеджменту є також контроль, який, завдяки ІТ, стає більш стратегічно орієнтованим і результативним. Таким чином, глобалізація та інформаційні технології кардинально змінюють підходи до менеджменту.

ту, роблячи їх більш гнучкими, інноваційними та ефективними в умовах сучасного динамічного бізнес-середовища [44].

ВИСНОВКИ

Глобалізація є багатогранним процесом, який охоплює соціально-економічні, політичні, технологічні та культурні аспекти суспільства. Основними передумовами цього процесу є розвиток інформатизації, нові технології, політичні зміни та економічна інтеграція. Глобалізаційні чинники сприяють взаємозалежності та інтерактивності на глобальному рівні, зближуючи різні національні системи.

З одного боку, глобалізація позитивно впливає на економічну інтеграцію, сприяє вільному руху товарів та послуг, розвитку технологій, підвищенню продуктивності економік, обміну культурами та розвитку інтелектуального капіталу. З іншого боку, вона призводить до економічних нерівностей, негативного впливу на місцевих виробників, екологічних проблем, політичних конфліктів та втрати культурної унікальності.

Глобалізація має значний вплив на бізнес, спонукаючи до інновацій, цифровізації, автоматизації, розширення ринків, впровадження омніканального ритейлу, поліпшення логістики, зниження витрат доставки, а також розвитку нових форм фінансування та менеджменту. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. OECD Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies. *OECD Publishing*. Paris, 2016. 228 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264260245-en>
2. The Future We Want – Declaration of the UN Conference on Sustainable Development. Rio de Janeiro, Brazil, 20–22 June 2012. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf>
3. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. Київ : Логос, 2003. 631 с.
4. Лукашевич В. М. Глобалістика : навч. посіб. Львів : Новий Світ–2000, 2005. 440 с.
5. Бочан І. О., Михасюк І. Р. Глобальна економіка. Київ : Знання, 2007. 403 с.
6. Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Сучасна економіка : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2005. 325 с.
7. Flew T. Globalization, neo-globalization and post-globalization: The challenge of populism and the return of the national. *Global Media and Communication*. 2020. Vol. 16. Iss. 1. P. 19–39. DOI: <https://doi.org/10.1177/1742766519900329>
8. Scholte J. A. Globalization. A critical introduction. London : Palgrave, 2000. 361 p.
9. Protectionism Is Failing to Achieve Its Goals and Threatens the Future of Critical Industries. *The World*

- Bank*. 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/08/29/protectionism-is-failing-to-achieve-its-goals-and-threatens-the-future-of-critical-industries>
10. Global Economy Set for Weakest Half-Decade Performance in 30 Years. *The World Bank*. 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/01/09/global-economic-prospects-january-2024-press-release>
 11. Чухно А. А. Постіндустріальна інформаційна економіка і глобалізація // В кн. : Чухно А. А. Вибрані праці. Т. 1. Ч. II. С. 276–286.
 12. Kulik J. Artificial Intelligence (AI) Statistics & Facts for 2024. *Neurosys*. 21.12.2023. URL: <https://neurosys.com/blog/artificial-intelligence-statistics-and-facts>
 13. Benson E. A Closer Look at De-risking. Center for Strategic International Studies. 2023. URL: <https://www.csis.org/analysis/closer-look-de-risking>
 14. Цюмік Ю. В. Удосконалення зовнішньоекономічної діяльності агропромислового комплексу : дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02. Сімферополь, 2007. 178 с.
 15. Білоус О. Г., Лук'яненко Д. Г. Глобалізація і безпека розвитку. Київ : КНЕУ, 2001. 733 с
 16. Demir N. U. How Economic Interdependence Shapes International Security. University of California Institute on Global Conflict and Cooperation. 04.12.2023. URL: <https://ucigcc.org/blog/how-economic-interdependence-shapes-international-security/>
 17. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / пер. з англ. А. Іщенко. Київ : ВД «КМ Академія», 2003. 252 с.
 18. Aslam A., Eugster J., Ho G. et al. Globalization Helps Spread Knowledge and Technology Across Borders. *IMF Blog*. 09.04.2018. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2018/04/09/globalization-helps-spread-knowledge-and-technology-across-borders>
 19. Єрмоленко Г. Зростання глобальної економіки сповільниться до 3% у 2023 році – OECD. GMK Center. 20.09.2023. URL: <https://gmk.center.ua/news/zrostannya-globalnoi-ekonomiki-spovilnitsya-do-3-u-2023-roci-oecd/>
 20. Stiglitz J. E. Globalization and Its Discontents. New York : W.W. Norton & Co., 2003. 304 p.
 21. Robinson G. M. Research in Globalization: Editor-in-Chief's introduction. *Research in Globalization*. 2019. Vol. 1. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2019.100001>
 22. White C. M. Human nature and globalization's discontents: What the antecedents of ideology tells us about the obstacles to greater global interconnectedness. *Research in Globalization*. 2021. Vol. 3. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2021.100038>
 23. Shrestha N., Shad M. Y., Ulvi O. et al. The impact of COVID-19 on globalization. *One Health*. 2020. Vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2020.100180>
 24. Mbah R. E., Wasum D. F. Russian-Ukraine 2022 War: A review of the economic impact of Russian-Ukraine crisis on the USA, UK, Canada, and Europe. *Advances in Social Sciences Research Journal*. 2022. Vol. 9. Iss. 3. P. 144–153. DOI: <https://doi.org/10.14738/assrj.93.12005>

25. Ben Hassen T., El Bilali H. Impacts of the Russia-Ukraine war on global food security: Towards more sustainable and resilient food systems? *Foods*. 2022. Vol. 11. Iss. 15. Art. 2301. DOI: <https://doi.org/10.3390/foods11152301>
26. Antràs P. De-globalisation? Global Value Chains in the Post-COVID-19 Age. *National Bureau of Economic Research Working Papers*. 2020. No. 28115. URL: https://scholar.harvard.edu/sites/scholar.harvard.edu/files/antras/files/deglobalization_sintra_antras.pdf
27. Steger M. B., James P. Globalization matters: Engaging the global in uncertain times. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108557078>
28. Agwuele A. O. Globalization, dying languages and the futility of saving them. *Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften*. 2010. Nr. 17. URL: https://www.inst.at/trans/17Nr/1-3/1-3_agwuele17.htm
29. Altman S., Bastian C. R. The State of Globalization in 2023. *Harvard Business Review*. 11.07.2023. URL: <https://hbr.org/2023/07/the-state-of-globalization-in-2023>
30. Sidhu K. K. Global Startup Ecosystem Report flags risk of mass extinction event for startups globally. *DNA*. 29.06.2020. URL: <https://www.digitalnewsasia.com/startups/global-startup-ecosystem-report-flags-risk-mass-extinction-event-startups-globally>
31. Ianioglo A. Innovation and Entrepreneurial Ecosystems. In: *Innovation, Research and Development and Capital Evaluation* / ed. by L. Aldieri. 2022. DOI: 10.5772/intechopen.102344
32. Чернев Є. Цифрова трансформація. Що робити бізнесу? *NV Бізнес*. 11.02.2019. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cifrovaya-transformaciya-ctodelat-biznesu-50005679.html>
33. Chandel S. The Importance of Logistics in the Global Economy. LinkedIn, 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/importance-logistics-global-economy-sandeep-chandel#:~:text=Economic%20Growth%3A%20A%20well%2Ddeveloped,promoting%20economic%20development%20and%20prosperity>
34. Сивак Р.Б. Глобальна логістика у забезпеченні сталого розвитку світового господарства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. Вип. 13. С. 26–29. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/07.pdf>
35. Serez S., Abasiz T. The Impact of Logistics Industry on Economic Growth: An Application in OECD Countries. *Eurasian Journal of Social Sciences*. 2017. Vol. 5. Iss. 1. P. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.15604/ejss.2017.05.01.002>
36. Khoma I., Kostyuk-Pukaliak O. Importance of E-commerce in the development of economy and business. *Economics, Entrepreneurship, Management*. 2017. Vol. 4. No. 2. P. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.23939/eem2017.02.015>
37. Lee K. The Best Shopify Plus Apps That Drive Revenue. *Beehexa*. 09/01.2024. URL: <https://www.beehexa.com/blog/best-shopify-plus-apps>
38. Диба М. І., Гернего Ю. О. Глобальні тенденції та потенціал розвитку ринку краудфандингу в Україні. *Економіка України*. 2020. № 2. С. 66–79. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.02.066>
39. Lang H., Howcroft E., Wilson T. The crypto market bears the scars of FTX's collapse. *Reuters*. 03.11.2023. URL: <https://www.reuters.com/technology/crypto-market-still-bears-scars-ftxs-collapse-2023-10-03/>
40. Звіт Venture Pulse за I квартал 2023 року – глобальні тренди. *KPMG*. 2023. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2023/04/q1-venture-pulse-report-global.html>
41. Воронкова В. Г. Становлення інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за доби глобалізації: теоретико-методологічні та праксеологічні виміри : монографія. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 270 с.
42. Кравчук І. І., Лавриненко С. О. Управління знаннями та бізнес-комунікаціями – актуальні тренди інноваційного розвитку сучасних організацій. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.4>
43. 9 Effective Internal Communication Tools. *ScreenCloud*. 2023. URL: <https://screencloud.com/internal-communications/tools>
44. Кріско Ю. Що таке автоматизація бізнес-процесів: визначення, приклади та сервіси. *Snov.io*. 23.11.2023. URL: <https://snov.io/glossary/ua/business-process-automation-ua/>
45. Robinson D. 15 Biggest Environmental Problems of 2024. *Earth*. 03.01.2024. URL: <https://earth.org/the-biggest-environmental-problems-of-our-lifetime/>

REFERENCES

- “9 Effective Internal Communication Tools”. *ScreenCloud*. 2023. <https://screencloud.com/internal-communications/tools>
- Agwuele, A. O. “Globalization, dying languages and the futility of saving them”. *Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften*. 2010. https://www.inst.at/trans/17Nr/1-3/1-3_agwuele17.htm
- Altman, S., and Bastian, C. R. “The State of Globalization in 2023”. *Harvard Business Review*. July 11, 2023. <https://hbr.org/2023/07/the-state-of-globalization-in-2023>
- Antras, P. “De-globalisation? Global Value Chains in the Post-COVID-19 Age”. *National Bureau of Economic Research Working Papers*. 2020. https://scholar.harvard.edu/sites/scholar.harvard.edu/files/antras/files/deglobalization_sintra_antras.pdf
- Aslam, A. et al. “Globalization Helps Spread Knowledge and Technology Across Borders”. *IMF Blog*. April 09, 2018. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2018/04/09/globalization-helps-spread-knowledge-and-technology-across-borders>
- Ben Hassen, T., and El Bilali, H. “Impacts of the Russia-Ukraine war on global food security: Towards more sustainable and resilient food systems?” *Foods*, art.

- 2301, vol. 11, no. 15 (2022).
DOI: <https://doi.org/10.3390/foods11152301>
- Benson, E. "A Closer Look at De-risking". *Center for Strategic International Studies*. 2023. <https://www.csis.org/analysis/closer-look-de-risking>
- Bilous, O. H., and Lukianenko, D. H. *Hlobalizatsiia i bezpeka rozvytku* [Globalization and Development Security]. Kyiv: KNEU, 2001.
- Bochan, I. O., and Mykhasiuk, I. R. *Hlobalna ekonomika* [Global Economy]. Kyiv: Znannia, 2007.
- Chandel, S. "The Importance of Logistics in the Global Economy". *LinkedIn*, 2023. <https://www.linkedin.com/pulse/importance-logistics-global-economy-sandeep-chandel#:~:text=Economic%20Growth%3A%20A%20well%2Ddeveloped,promoting%20economic%20development%20and%20prosperity>
- Cherniev, Ye. "Tsyfrova transformatsiia. Shcho robyty biznesu?" [Digital Transformation. What Should a Business Do?]. *NV Biznes*. February 11, 2019. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cifrovaya-transformaciya-chto-delat-biznesu-50005679.html>
- Chukhno, A. A. "Postindustrialna informatsiina ekonomika i hlobalizatsiia" [Post-industrial Information Economy and Globalization]. In *Vybrani pratsi*, part II, vol. 1, 276-286.
- Chukhno, A. A. *Postindustrialna ekonomika: teoriia, praktyka ta yikh znachennia dlia Ukrainy* [Post-industrial Economy: Theory, Practice and Their Significance for Ukraine]. Kyiv: Lohos, 2003.
- Demir, N. U. "How Economic Interdependence Shapes International Security". *University of California Institute on Global Conflict and Cooperation*. December 04, 2023. <https://ucigcc.org/blog/how-economic-interdependence-shapes-international-security/>
- Dyba, M. I., and Herneho, Yu. O. "Hlobalni tendentsii ta potentsial rozvytku rynku kraudfaundynhu v Ukraini" [Global Trends and Potential of Crowdfunding Market Development in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 2 (2020): 66-79.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.02.066>
- Flew, T. "Globalization, neo-globalization and post-globalization: The challenge of populism and the return of the national". *Global Media and Communication*, vol. 16, no. 1 (2020): 19-39.
DOI: <https://doi.org/10.1177/1742766519900329>
- "Global Economy Set for Weakest Half-Decade Performance in 30 Years". *The World Bank*. 2024. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/01/09/global-economic-prospects-january-2024-press-release>
- Ianioglo, A. "Innovation and Entrepreneurial Ecosystems". In *Innovation, Research and Development and Capital Evaluation*, 2022.
DOI: [10.5772/intechopen.102344](https://doi.org/10.5772/intechopen.102344)
- Khoma, I., and Kostiuk-Pukaliak, O. "Importance of E-commerce in the development of economy and business". *Economics, Entrepreneurship, Management*, vol. 4, no. 2 (2017): 15-22.
DOI: <https://doi.org/10.23939/eem2017.02.015>
- Kravchuk, I. I., and Lavrynenko, S. O. "Upravlinnia znaniami ta biznes-komunikatsiiami - aktualni trendy innovatsiinoho rozvytku suchasnykh orhanizatsii" [Knowledge Management and Business Communications are Current Trends in the Innovative Development of Modern Organization]. *Efektivna ekonomika*, no. 1 (2022).
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.4>
- Krisko, Yu. "Shcho take avtomatyzatsiia biznes-protsesiv: vyznachennia, pryklady ta servisy" [What Is Business Process Automation: Definition, Examples and Services]. *Snov.io*. November 23, 2023. <https://snov.io/glossary/ua/business-process-automation-ua/>
- Kulik, J. "Artificial Intelligence (AI) Statistics & Facts for 2024". *Neurosys*. December 21, 2023. <https://neurosys.com/blog/artificial-intelligence-statistics-and-facts>
- Lang, H., Howcroft, E., and Wilson, T. "The crypto market bears the scars of FTX's collapse". *Reuters*. November 03, 2023. <https://www.reuters.com/technology/crypto-market-still-bears-scars-ftxs-collapse-2023-10-03/>
- Lee, K. "The Best Shopify Plus Apps That Drive Revenue". *Beehexa*. January 09, 2024. <https://www.beehexa.com/blog/best-shopify-plus-apps>
- Lukashevych, V. M. *Hlobalistyka* [Global Studies]. Lviv: Novyi Svit-2000, 2005.
- Mbah, R. E., and Wasum, D. F. "Russian-Ukraine 2022 War: A review of the economic impact of Russian-Ukraine crisis on the USA, UK, Canada, and Europe". *Advances in Social Sciences Research Journal*, vol. 9, no. 3 (2022): 144-153.
DOI: <https://doi.org/10.14738/assrj.93.12005>
- OECD *Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies*. Paris: OECD Publishing, 2016. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264260245-en>
- "Protectionism Is Failing to Achieve Its Goals and Threatens the Future of Critical Industries". *The World Bank*. 2023. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/08/29/protectionism-is-failing-to-achieve-its-goals-and-threatens-the-future-of-critical-industries>
- Robinson, D. "15 Biggest Environmental Problems of 2024". *Earth*. January 03, 2024. <https://earth.org/the-biggest-environmental-problems-of-our-lifetime/>
- Robinson, G. M. "Research in Globalization: Editor-in-Chief's introduction". *Research in Globalization*, vol. 1 (2019).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2019.100001>
- Scholte, J. A. *Globalization. A critical introduction*. London: Palgrave, 2000.
- Serez, S., and Abasiz, T. "The Impact of Logistics Industry on Economic Growth: An Application in OECD Countries". *Eurasian Journal of Social Sciences*, vol. 5, no. 1 (2017): 11-23.
DOI: <https://doi.org/10.15604/ejss.2017.05.01.002>
- Shrestha, N. et al. "The impact of COVID-19 on globalization". *One Health*, vol. 11 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.onehlt.2020.100180>

Sidhu, K. K. "Global Startup Ecosystem Report flags risk of mass extinction event for startups globally". *DNA*. June 29, 2020. <https://www.digitalnewsasia.com/startups/global-startup-ecosystem-report-flags-risk-mass-extinction-event-startups-globally>

Steger, M. B., and James, P. *Globalization matters: Engaging the global in uncertain times*. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108557078>

Stiglits, Dzh. *Hlobalizatsiia ta yii tiahar* [Globalization and Its Burden]. Kyiv: VD «KM Akademiia», 2003.

Stiglitz, J. E. *Globalization and Its Discontents*. New York: W.W. Norton & Co., 2003.

Syvak, R. B. "Hlobalna lohystyka u zabezpechenni staloho rozvytku svitovoho hospodarstva" [Global Logistics in Sustainable Development of the World Economy]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, iss. 13 (2015): 26-29. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/07.pdf>

"The Future We Want – Declaration of the UN Conference on Sustainable Development". Rio de Janeiro, Brazil, 20-22 June 2012. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf>

Tsomik, Yu. V. "Udoskonalennia zovnishnyoekonomichnoi diialnosti ahropromysloвого kompleksu" [Improvement of Foreign Economic Activity of the Agro-industrial Complex]: *dys. ... kand. ekon. nauk*: 08.07.02, 2007.

Voronkova, V. H. *Stanovlennia informatsiinoho suspilstva yak tsyvilizatsiinoi paradyhmy rozvytku suchasnoi*

Ukrainy za doby hlobalizatsii: teoretyko-metodolohichni ta prakseolohichni vymiry [The Formation of the Information Society as a Civilizational Paradigm of the Development of Modern Ukraine in the Age of Globalization: Theoretical, Methodological and Praxeological Dimensions]. Zaporizhzhia: ZDIA, 2017.

White, C. M. "Human nature and globalization's discontents: What the antecedents of ideology tells us about the obstacles to greater global interconnectedness". *Research in Globalization*, vol. 3 (2021). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2021.100038>

Yermolenko, H. "Zrostannia hlobalnoi ekonomiky spovilnytsia do 3% u 2023 rotsi – OECD" [Global Economic Growth Will Slow to 3% in 2023 – OECD]. *GMK Center*. September 20, 2023. <https://gmk-center.ua/news/zrostannya-globalnoi-ekonomiki-spovilnitsya-do-3-u-2023-roci-oecd/>

Yeshchenko, P. S., and Palkin, Yu. I. *Suchasna ekonomika* [Modern Economy]. Kyiv: Vyshcha shkola, 2005.

"Zvit Venture Pulse za I kvartal 2023 roku – hlobalni trendy" [Venture Pulse Report for the 1st Quarter of 2023 – Global Trends]. *KPMG*. 2023. <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2023/04/q1-venture-pulse-report-global.html>

Науковий керівник – Ковтуненко К. В., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Національного університету «Одеська політехніка»

УДК 332.1:001
JEL: M39; R19
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-45-55>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БРЕНДИНГУ ТЕРИТОРІЙ: БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ

©2024 СИГИДА Л. О., МАЛІЙ С. В., ЛУ С.

УДК 332.1:001
JEL: M39; R19

Сигида Л. О., Малій С. В., Лу С. Теоретичні аспекти брендингу територій: бібліометричний аналіз

Метою статті є дослідження проблематики брендингу територій в наукових працях вітчизняних і закордонних учених. В основу методики проведення дослідження покладено бібліометричний аналіз, який дозволяє акумулювати масив публікацій із певної тематики та опрацювати його. Для збору даних було обрано наукометричну базу даних *Web of Science*. Після застосування ряду критеріїв – вибору предметної області, типу публікацій, мови та року видання публікацій – до кінцевого розгляду було обрано 948 робіт у період з 2000 по 2023 рр. До цінних результатів, отриманих на основі дослідження, можна віднести такі. По-перше, публікаційна активність авторів стабілізувалася та почала поступово зростати з 2000 р., протягом 1990-х років було опубліковано лише 12 робіт. У 2021 р. автори опублікували найбільше – 113 робіт, а найвищий рівень цитувань був досягнутий у 2023 р. По-друге, є базові публікації, на які посилаються автори аналізованих нами робіт. Так, статтю С. Fornell 1981 р. згадували 72 рази, статтю К. L. Keller 1993 р. – 64 рази, роботу J. F. Hair 1998 р. – 60 разів. Побудована хронологія цитувань у аналізованих наукових публікаціях дозволила прослідкувати порядок спільного цитування літературних джерел. По-третє, найбільшу зацікавленість у досліджуваній тематиці проявляють науковці Китаю, США та Великої Британії. Їх спільний науковий здобуток становить 35% від загальної кількості аналізованих публікацій. По-четверте, частовживаними як у ключових словах, так і в назвах статей є слова «branding» і «brand», «marketing», «destination» і «place». По-п'яте, половина з аналізованих статей відповідає принаймні одній Цілі сталого розвитку. Найчастіше відображаються одинадцята (Сталий розвиток міст і спільнот), дев'ята (Інновації та інфраструктура) та третя (Міцне здоров'я) цілі. По-шосте, українські вчені опублікували 13 статей з тематики територіального брендингу, що свідчить про зацікавленість цієї тематикою та наявність потенціалу розвитку. Подальші дослідження будуть спрямовані на поглиблення типологізації підходів до визначення стратегій брендингу територій.

Ключові слова: бренд, брендинг, територія, бібліометрика, візуалізація.

Рис.: 9. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 13.